

A large, stylized graphic of the letter 'J' is positioned on the left side of the page. The top part of the 'J' is light green, and the bottom part is blue. The background of the page is white.

Stelselwijziging Jeugd

Factsheet

Toegang tot Jeugdhulp

Deze factsheet gaat in op de toegang tot jeugdhulp.

De factsheet bevat twee onderdelen:

- de inrichtingsvereisten, het wettelijk kader zoals de Jeugdwet en het concept-Besluit Jeugdwet dit aangeven.
- de uitvoeringsaspecten, het professioneel kader en invulling van de kwaliteit van de uitvoering.

Inrichtingsvereisten Toegang tot jeugdhulp

Kader

Gemeenten zijn met ingang van 1 januari 2015 verantwoordelijk voor beleid en uitvoering van: preventie, jeugdhulp, kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en AMHK. De Jeugdwet draagt de gemeente op de toegang tot voorzieningen op het gebied van jeugdhulp in te richten¹ (art. 2.3). De toegang bevat:

een deskundige toeleiding naar;

- advisering over;
- bepaling van, en
- het inzetten van de aangewezen voorziening.

Welke voorzieningen dat zijn, is aan de gemeente zelf. Van belang is vooral het te maken onderscheid tussen algemene/vrij toegankelijke voorzieningen en individuele/niet-vrij toegankelijke voorzieningen². De toegang heeft betrekking op beide typen voorzieningen en is een essentieel onderdeel van het lokale jeugddomein.

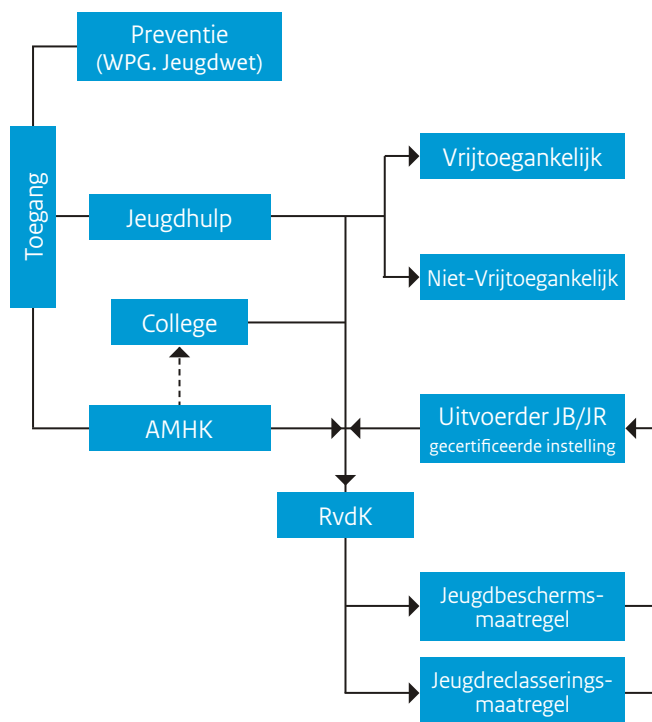
Bij 'Toegang' gaat het om de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor (toegang tot):

- preventie,
- jeugdhulp, waarin te onderscheiden:
  - algemene/vrij toegankelijke voorzieningen en
  - individuele/niet-vrij toegankelijke voorzieningen
- het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK),
- de toeleiding naar kinderschermingsmaatregelen en
- de uitvoering van kinderschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen.

De gemeente is verantwoordelijk voor de toeleiding naar de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) wanneer er sprake is van een (vermoeden van) een bedreiging van de veiligheid of ontwikkeling van het kind. Voor ernstige en/of acute bedreigende situaties voor een minderjarige blijft de Raad rechtstreeks toegankelijk.

In geval een kinderschermings- en/of jeugdreclasseringsmaatregel wordt opgelegd, zorgt de gemeente voor voldoende kwalitatief en kwantitatief aanbod van Gecertificeerde Instellingen voor de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Schematisch kent 'Toegang' de volgende routeringen (op hoofdlijnen):

Wettelijke vereisten

Gemeenten hebben op basis van de Jeugdwet de volgende verplichtingen bij de organisatie van de toegang: (De cursief gedrukte tekst bevat een toelichting op de wettelijke eis)

- De toegang tot jeugdhulp op een laagdrempelige en herkenbare manier organiseren (artikelen 2.3 en 2.6 lid 1 sub b Jeugdwet)
  - Gemeenten kunnen hierbij kiezen voor het oprichten van een nieuwe voorziening als toegang of aansluiten bij voorzieningen die al bestaan (zoals een CJG). Het is belangrijk dat gezinnen weten waar ze terecht kunnen met hun hulpvraag en hun vraag gemakkelijk kunnen stellen. Het toegangspunt moet goed benaderbaar zijn. Verbinding met plaatsen waar kinderen vaak komen, zoals school, consultatiebureau, wijkcentrum etc., is van groot belang.

¹ Zie ook de [handreiking 'Functioneel ontwerp Zorg voor jeugd'](#)

² Zie ook de [VNG Ledenbrief Modelverordening](#)

- Bij een crisissituatie direct de juiste jeugdhulp inschakelen, dus 24/7 beschikbaar en bereikbaar (artikel 2.6 lid 1 sub b)
  - *Bij de toeleiding naar 'jeugdhulp in crisissituaties' gelden tevens de in deze factsheet genoemde eisen rondom de toegang³.*
- Deskundig advies verstrekken aan degenen die beroepsmatig met jeugdigen werken over vragen en problemen met betrekking tot opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (artikel 2.6 lid 1 sub c)
  - *Denk aan een leraar die advies wil over een druk kind in de klas. Gemeenten kunnen specifieke expertise op verschillende manieren beschikbaar stellen. Bijvoorbeeld in het Sociaal Wijkteam, via een expertiseteam of rechtstreeks bij een bepaalde aanbieder.*
- Passende hulp inzetten (artikel 2.5 Jeugdwet)
  - *Rekening houden met de behoeften en kenmerken van de jeugdige en zijn ouders en met de godsdienstige gezindheid, levensovertuiging en de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders.*
- Indien nodig specialistische hulp en de RvdK inschakelen⁴ (artikel 2.4 Jeugdwet)
  - *Plaats professionals in de toegang die triage kunnen verrichten om te bepalen wat passende hulp is en of gespecialiseerde hulp nodig is.*
  - *De gemeente moet een meldingsbevoegde aanstellen voor melding aan de RvdK.*
- Uitvoering van een kindbeschermsmaatregel en jeugdreclassering door een gecertificeerde instelling (art. 3.2.1 Jeugdwet). De gecertificeerde instelling verleent zelf geen jeugdhulp (art. 3.2.2 Jeugdwet), maar kan wel bepalen welke jeugdhulp noodzakelijk is in verband met de kindbeschermsmaatregel en/of jeugdreclassering (art. 3.5.1 Jeugdwet)⁵.
  - *Toegang is dus ook mogelijk via een gecertificeerde instelling. Houd daarom bij de inkoop van jeugdhulp rekening met hulp die nodig is vanwege een kindbeschermsmaatregel en jeugdreclassering.*
  - *Houd bij de inkoop van 'uitvoering kindbeschermsmaatregelen en jeugdreclassering' rekening met verschillende doelgroepen en benodigde expertise, bijvoorbeeld met betrekking tot (licht) verstandelijke beperkingen (zie 'Passende hulp').*
  - *Om de jeugdhulp in te zetten die een gecertificeerde instelling nodig vindt, is eerst overleg nodig met de gemeente.*
  - *In verband met de uitvoering van taken zijn gemeente en gecertificeerde instellingen aangesloten op het berichtenverkeer met de RvdK, genaamd CORV⁶.*
- Kosteloos/anoniem advies beschikbaar stellen voor jeugdigen (Kindertelefoon) (artikel 2.6 lid 1 sub d Jeugdwet)
  - *De organisatie van de Kindertelefoon wordt landelijk geregeld via de VNG.*
- Jeugdhulp inzetten via een huisarts, jeugdarts of medisch specialist, gecertificeerde instelling (artikel 2.6 lid 1 sub g Jeugdwet)
  - *Deze artsen en gecertificeerde instellingen kunnen rechtstreeks verwijzen naar de jeugdhulp die een gemeente heeft ingekocht.*
- Jeugdhulp inzetten na onderzoek van het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kinder mishandeling (AMHK) (artikel 2.2 lid 2 sub b, Art. 11.2 C Jeugdwet).
  - *Het AMHK doet onderzoek na een melding en informeert eventueel de politie en de Raad voor de Kinderbescherming. Indien nodig verwijst het AMHK door naar vrij toegankelijke jeugdhulpverlening of naar de betreffende gemeentelijke Toegangsvoorziening.*
- De jeugdige en het gezin de mogelijkheid geven om eerst zelf een familiegroepsplan op te stellen (artikel 2.1 sub g Jeugdwet)
  - *Een gezin heeft het recht om, samen met de sociale omgeving van de jeugdige, zelf een hulpverleningsplan of plan van aanpak op te stellen, voordat professionals dit voor hen/met hen doen.*
  - *Dit geldt zowel voor jeugdhulp binnen een vrijwillig als gedwongen kader (indien mogelijk).*
  - *Een dergelijk familiegroepsplan past bijvoorbeeld binnen de methodiek van een Sociaal Wijkteam, maar kan ook onderdeel zijn van andere vormen van jeugdhulpverlening.*
- Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) (artikel 4.1.6 Jeugdwet) voor medewerkers die werkzaam zijn bij de Toegang.
  - *Als professionals in dienst zijn van een jeugdhulpaanbieder en werkzaam zijn bij de toegang, is het aan deze aanbieder om erop toe te zien dat hun medewerkers een VOG hebben. Indien de medewerkers in dienst zijn van een gemeente is het aan de gemeente om hier zorg voor te dragen.*

Vereiste deskundigheid

Gemeenten hebben op basis van het concept-Besluit Jeugdwet de volgende verplichtingen bij de organisatie van de Toegang (artikel 2.1 Besluit Jeugdwet). Dit zijn minimumeisen voor de borging van deskundigheid in de Toegang. Het gaat om deskundigheid op het gebied van:

- opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen;
- opvoedingssituaties waardoor jeugdigen mogelijk in hun ontwikkeling worden bedreigd;
- taal- en leerproblemen;
- somatische aandoeningen;
- lichamelijke of verstandelijke beperkingen;
- kinder mishandeling en huiselijk geweld.

³ Zie ook [Handreiking voor gemeenten: Jeugdhulp in crisissituaties](#)

⁴ Zie ook de [Handreiking over afspraken tussen Raad voor de Kinderbescherming en gemeenten](#).

⁵ Zie ook de [Handreiking gecertificeerde instellingen](#).

⁶ Zie ook [de Factsheet Collectieve Opdracht Routeer Voorziening](#).

Onder deze voorwaarden zijn gemeenten verder vrij om te bepalen welke professionals zij plaatsen in hun Toegang. Deze deskundigheidseisen zeggen niks over het niveau van de professionals. Dat wordt hieronder bij de 'Norm verantwoorde werktoedeling' geregeld.

Norm verantwoorde werktoedeling

In het concept-Besluit Jeugdwet wordt de professionaliteit uitgewerkt onder de zogenoemde 'Norm verantwoorde werktoedeling'.

- De gemeente is op basis van het concept-Besluit Jeugdwet verplicht om deze 'norm verantwoorde werktoedeling' toe te passen op Toegang (artikel 2.7 lid 2 Jeugdwet, wat art. 4.1.1 lid 2 juncto art. 4.1.5 lid 1 ook van toepassing verklaart op de Toegang).

Leidend principe hierbij is 'comply or explain'. Hiermee wordt bedoeld dat er een hoofdregel is, waarvan mag worden afgeweken indien men dit kan uitleggen. Voor de Toegang houdt dit in dat de taken moeten worden uitgevoerd door werkers die zijn opgenomen in het kwaliteitsregister jeugd óf door BIG-geregistreerde jeugdprofessionals (= 'comply'). Tenzij aangetoond kan worden dat toedeling van het werk aan niet geregistreerde jeugdprofessionals de kwaliteit niet nadelig beïnvloedt of zelfs noodzakelijk is voor de kwaliteit van de hulpverlening (= 'explain'). Hoe gemeenten die norm invullen, moet in het beleidsplan Jeugd worden opgenomen.

- Gemeenten moeten het beleidsplan Jeugd (en de Verordening Jeugd) voor 1 november 2014 door de gemeenteraad laten goedkeuren (artikel 12.4 Jeugdwet).

De branche-, beroeps-, en cliëntorganisaties werken aan operationalisering van deze norm in een 'Kwaliteitskader Jeugd'. Dit kwaliteitskader biedt de uitvoerder handvatten bij het beantwoorden van de vraag wanneer de inzet van een geregistreerde professional vereist is. Het Kwaliteitskader Jeugd moet uiterlijk eind 2014 voltooid zijn.

Toegang en jeugdhulp

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om in de Toegang tegelijkertijd ook jeugdhulp te bieden. In dit geval gelden de kwaliteitseisen voor de jeugdhulp, de gecertificeerde instellingen en het AMHK ook voor de Toegang. De gemeente kan er – uit oogpunt van eenduidigheid – voor kiezen om de eisen op de gehele Toegang van toepassing te verklaren. Die kwaliteitseisen zijn:

- a. gebruik van een hulpverleningsplan of plan van aanpak (artikel 4.1.3 Jeugdwet);
- b. gebruik Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (artikel 4.1.7 Jeugdwet);
- c. meldplicht calamiteiten en geweld (artikel 4.1.8 Jeugdwet);
- d. verplichting aan jeugdhulpaanbieders om de vertrouwenspersoon in de gelegenheid te stellen zijn taak uit te oefenen (artikel 4.1.9 Jeugdwet);

- e. een effectieve en laagdrempelige klachtenbehandeling (artikel 4.2.1 t/m 4.2.3 Jeugdwet);
- f. maatschappelijke verantwoording over de kwaliteit van de uitvoering van de taken, het klachtrecht en de medezeggenschap (artikel 4.3.1, 4.3.2 Jeugdwet);
- g. realisatie van medezeggenschap van jeugdigen en hun ouders (cliëntenraad), bij jeugdhulpaanbieders die jeugdhulp doen verlenen door in de regel meer dan tien personen (artikel 4.2.4 t/m 4.2.12 Jeugdwet);
- h. verplichte informatie aan jeugdigen en ouders over de te verlenen jeugdhulp (artikel 7.3.2, 7.3.4 Jeugdwet);
- i. toestemmingsvereiste voor het verlenen van jeugdhulp (artikel 7.3.4 t/m 7.3.6 Jeugdwet);
- j. een dossier over de te verlenen jeugdhulp (artikel 7.3.8 t/m 7.3.12 Jeugdwet).

Indien de professionals vanuit de Toegang jeugdhulp verlenen en:

- a. in dienst zijn van een gemeente; is het aan de gemeente om ervoor te zorgen dat deze kwaliteitseisen worden nageleefd.
- b. werken via jeugdhulpaanbieders; dan is het aan de aanbieder om ervoor te zorgen dat deze kwaliteitseisen worden nageleefd en is het aan de gemeente om bij de contractering van de aanbieders hierop toe te zien.

Beleidsinformatie

Vanaf 1 januari 2015 wordt bij jeugdhulpaanbieders en de gecertificeerde instellingen periodiek een beperkte set gegevens opgevraagd. Aanbieders van jeugdhulp en gecertificeerde instellingen leveren hierbij een landelijk vastgestelde set gegevens aan. Alle door de gemeente gecontracteerde jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen dienen die gegevens bij het CBS aan te leveren^{7,8}.

Wanneer een gemeente ervoor kiest om in de Toegang jeugdhulp te bieden, dan gelden de eisen voor het periodiek aanleveren van beleidsinformatie zoals van toepassing op jeugdhulpaanbieders, ook voor het deel van de Toegang waarin jeugdhulp wordt geboden.

⁷ Zie ook de [factsheet Beleidsinformatie](#).

⁸ Zie ook de [factsheet Dataset Beleidsinformatie jeugd](#).

Uitvoeringsaspecten Toegang

Inleiding

Jeugdwet en Modelverordening pleiten voor een laagdrempelige en herkenbare organisatie van de Toegang. De achterliggende gedachte is meer preventief te handelen en zwaardere, doorgaans duurder zorg te voorkomen. Gemeenten kunnen kiezen voor diverse organisatievormen, zoals het oprichten van een apart loket, aansluiten bij een bestaand CJG, een Sociaal Wijkteam, etc. Verbinding met logische plaatsen waar kinderen vaak komen, zoals school, consultatiebureau, de wijk, is van groot belang.

Laagdrempelige Toegang

Het is goed te weten dat één voorziening als Toegang niet voldoende is. Opvoeders en kinderen moeten gemakkelijk al hun opvoed- en opgroevragen kunnen stellen. Dit kan bij een Sociaal Wijkteam, via een website of telefonische hulp- en advieslijn, een CJG, de jeugdgezondheidszorg (JGZ), een huisartsenpost, de vertrouwenspersoon op school, etc. De ene cliënt zoekt via internet, de andere gaat naar het wijkteam. Voor melding en advies inzake huiselijk geweld of kindermishandeling nemen burgers en professionals contact op met het AMHK, of zij worden hier via genoemde toegangspunten naar toe geleid.

Toeleiding naar vrij toegankelijke ondersteuning of hulp

Professionals werkzaam bij de Toegang kunnen zelf de vragen van een antwoord voorzien, maar moeten ook kunnen doorverwijzen naar bijvoorbeeld een opvoedcursus, of vragen of een specialist even kort kan inspringen. Afhankelijk van de keuze van de gemeenten kunnen professionals bij de Toegang ook zelf Jeugdhulp verlenen, mits deskundig.

Mandatering

Het gaat hier om de toekenning en inzet van een individuele (niet vrij toegankelijke) voorziening. Deze bevoegdheid houdt in dat de Toegang namens het College een besluit neemt om een (nader bepaalde) individuele voorziening in te zetten. Deze toekenning is een rechtsbesluit waartegen een burger bezwaar kan aantekenen en beroep kan instellen. Dit onderdeel is verder uitgewerkt in de Modelverordening⁹.

Toeleiding naar Raad voor de Kinderbescherming

De gemeente wijst aan wie (eventueel namens haar) bevoegd is door te verwijzen naar de Raad voor de Kinderbescherming. Hierover moeten afspraken worden gemaakt met de RvdK. Ook het AMHK en de gecertificeerde instellingen kunnen op grond van de Jeugdwet meldingen doen bij de Raad. Het AMHK moet hiervoor klaar zijn, eventueel in de vorm van een tijdelijke instandhouding van het AMK.

Naast deze minimale eisen zijn op een aantal andere aspecten van Toegang keuzes nodig, met als leidraad '1-gezin, 1-plan, 1-werker':

- de uitvoeringsrol van de gemeente: beperkt of sterk;
- de verbinding met het sociaal domein: aparte toegang voor jeugd of integratie met andere domeinen;
- de regie van de cliënt en de invloed op het hulpverleningsplan;
- de positie van de JGZ: alleen het basistakenpakket of ook uitbreiding met preventieve jeugdhulptaken;
- de verbinding met passend onderwijs: toeleiding geïntegreerd of apart gepositioneerd;
- typering/verhouding professionals: generalisten versus specialisten;
- handelingsruimte professionals: weinig of veel.

Deze aspecten zijn uitgebreid beschreven in de Handreiking Functioneel model toegang.¹⁰

Kwaliteit besluitvorming van de professional

De vorige paragraaf is gericht op de opbouw van het toeleidingsstelsel. De kwaliteit van de besluitvorming van de professional binnen dat systeem is cruciaal. Het handelen van de professional bepaalt het succes van het toeleidingsstelsel. Het is daarom zaak een goede kwaliteit van de besluitvorming van de professional te borgen en door te ontwikkelen. De kwaliteit wordt gewaarborgd door:

- de deskundigheidseisen, die de wetgever stelt;
- de kwaliteitsstandaarden van de beroepsuitoefening van de professional;
- de afwegingen van de professional zelf.

⁹ Zie ook de [VNG Ledenbrief Modelverordening](#).

¹⁰ Zie de [handreiking Functioneel ontwerp Zorg voor jeugd](#).

Toepassing instrumenten

Het idee bestaat soms dat een instrument of een set van richtlijnen de besluitvorming kan bepalen. Dit is niet zo, of het nu om triage gaat of diagnostiek. Er zijn namelijk vier factoren (inschattingen!) van groot belang bij de besluitvorming van professionals:

1. de vraag van de cliënt (of, bij situaties van drang en dwang; de zorgen van de melder). Van belang is dit altijd in dialoog met de cliënt verder te verkennen.
2. de aard en de zwaarte van het risico of het probleem van de jeugdige, de opvoeders, binnen de context van de situatie, en altijd gewogen op veiligheid en gezonde ontwikkeling. Dit moet goed worden ingeschat, eventueel met behulp van gedegen instrumenten.
3. de koppeling van de vraag, het risico of probleem aan wat jeugdige of gezinssysteem zelf kunnen oplossen, eventueel met hulp van begeleiding, binnen het kader van veiligheid en gezonde ontwikkeling.
4. Ten vierde de relatie van de vraag, het risico of probleem met het geëigende aanbod. Die koppeling gebeurt zoveel mogelijk op basis van kennis over wat werkt.

De weging van deze vier factoren maakt de besluitvorming, over welke stappen te nemen binnen het toeleidingssysteem, tot een professionele aangelegenheid.

Algemeen geformuleerde normen voor scores op instrumenten en richtlijnen moeten altijd gewogen worden in combinatie met de voorkeuren van de cliënt, de praktijkervaring en ethisch-normatieve overweging gegeven de individuele situatie, binnen de kaders van veiligheid en gezonde ontwikkeling van het kind.

Borging professioneel handelen

Dáár is een professional voor: het wegen van dit soort factoren is zijn speelveld. Het proces van besluitvorming dient hierbij plaats te vinden op een manier die aansluit bij de kennis over effectieve besluitvorming:

- in dialoog met ouders en jeugdigen;
- als cyclisch proces, als onderdeel van de hulp;
- doelgericht en gestructureerd en
- op basis van een integrale blik.

De professional heeft middelen en goede werkomstandigheden nodig om zijn vak goed uit te oefenen. Bij de transformatie kunnen deze middelen behulpzaam zijn om bijvoorbeeld te kijken wat het sociaal netwerk kan doen bij de beantwoording van vragen of oplossing van problemen.

Te denken valt met name aan:

- kennis, vaardigheid en attitude om maximaal aan te sluiten bij jeugdigen en ouders en hun oplossingen te ondersteunen, binnen de kaders van veiligheid en gezonde ontwikkeling;
- een goede opleiding en geregelde bijscholing in het kader van kennisontwikkeling. Inzet en versterking van het sociale netwerk van kwetsbare jeugdigen en opvoeders krijgt in veel opleidingen al de nodige aandacht;
- Hulpmiddelen, zoals meetinstrumenten: de Zelfredzaamheid Matrix (ZRM), de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), de LIRIK, of de Vragenlijst opvoedingscompetenties;
- methodieken, richtlijnen en protocollen. Zo zijn er methodieken voor de verkenning van de eigen kracht, voor oplossingsgericht werken en motiverende gespreksvoering. Richtlijnen helpen bij de besluitvorming doordat ze aangeven wat over het algemeen het beste werkt bij welk probleem, en hoe je op een verantwoorde manier besluit over uithuisplaatsing. Protocollen, zoals de verplichte Meldcode, geven bijvoorbeeld aan hoe je moet handelen als je kindermishandeling ontdekt;
- beroepscode. Een beroepscode geeft de beroepsethische normen van de beroepsgroep weer. Geregistreerde professionals onderschrijven de beroepscode van hun beroepsgroep;
- Consultatiemogelijkheden bij andere professionals. Het is bij specifieke vragen niet altijd nodig om door te verwijzen naar een specialist. Soms volstaat het dat de professional een specialist consulteert, en met die ondersteuning de jeugdige of opvoeders zelf verder helpt;
- Vormen van intercollegiale kwaliteitsmonitoring en daaraan gekoppelde supervisie, om goed bij de les te blijven en professioneel te blijven werken.

Voor de inrichting betekent dit onder andere dat de gemeente professionals en instellingen contracteert die bovenstaande zaken goed hebben geregeld. Daarnaast is het van belang dat de gemeente:

- ervoor zorgt dat het cliëntperspectief geborgd is in het besluitvormingsproces en de hulpverlening;
- stuurt op adequate rapportage en dossiervorming, met borging van privacy (de informatie die voor het doel van de betreffende jeugdhulpverlening is verstrekt);
- zorgt voor een flexibele inrichting van Toegang, waarin datgene wordt gedaan wat nodig is;
- met aanbieders afspraken maakt over transparantie, verantwoording en ICT-voorwaarden.

Managers en bestuurders zijn ervoor verantwoordelijk dat de professional over de juiste middelen kan beschikken.

De professional is ervoor verantwoordelijk die middelen goed te gebruiken, zodat dit leidt tot kwaliteit: trefzekere, professioneel verantwoorde besluiten die aansluiten bij de transformatie.

Bij een veranderend veld is dat niet van de ene dag op de andere op orde. Maar als de basis (dat wat op 1 januari 2015 klaar moet zijn) er is, kan er vervolgens ingezet worden op doorontwikkeling en borging van nieuwe werkwijzen.

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nederlands
Jeugd
instituut

www.voordejeugd.nl
Juni 2014